

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 351:342.9:314.15(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/8>

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЄВРОПІ

CONCEPT AND CONTENT OF PUBLIC ADMINISTRATION OF MIGRATION PROCESSES IN EUROPE

Галунько О.В., аспірант

Науково-дослідний інститут публічного права

В статті проаналізовано публічне адміністрування міграційних процесів. Доведено, що вони відіграють ключову роль у формуванні та реалізації державної політики, яка спрямована на інтеграцію мігрантів у соціально-економічне життя приймаючих країн, захист прав людини, забезпечення громадського порядку та національної безпеки. В умовах глобалізації та зростання міждержавних взаємозв'язків роль публічного адміністрування значно підвищується, адже воно має на меті збалансувати інтереси різних соціальних груп, створити умови для сталого розвитку та попередити можливі конфлікти, дослідження публічного адміністрування міграційних процесів у Європі зумовлена кількома ключовими факторами.

Визначено, що протягом останніх десятиліть Європа зіткнулася з багаточисленними викликами, пов'язаними з міграцією: політичними кризами, економічними нерівностями, зростаючою міграцією з країн, які переживають конфлікти або екологічні катастрофи. Все це створює потребу у ефективному публічному адмініструванні міграційних процесів, що здатне забезпечити стабільність, безпеку та добробут як для корінного населення, так і для мігрантів. Публічне адміністрування міграційних процесів у Європі набуває все більшої важливості в умовах сучасного світу, де міграційні потоки стають дедалі інтенсивнішими та різноманітнішими. Встановлено, що публічне адміністрування міграційних процесів у системі права можна визначити як сукупність правових норм, що формують підгалузь адміністративного права. Ця підгалузь регулює державне управління у сфері взаємодії людини і держави в процесі переміщення через її державні та адміністративні кордони і перебування на її території у статусі громадянина, іноземця чи біженця. Це включає встановлення правил і процедур, що визначають умови в'їзду, виїзду, перебування та працевлаштування мігрантів, а також забезпечення громадського порядку, національної безпеки та соціальної стабільності. Важливо також забезпечити механізми контролю та нагляду за дотриманням міграційного законодавства, розробку програм інтеграції мігрантів та захист їхніх прав.

Ключові слова: адміністративний орган, публічне адміністрування, міграційні процеси, імміграція, міграція, адміністративно-правове регулювання.

The article examines the public administration of migration processes, which play a key role in the formation and implementation of state policy aimed at integrating migrants into the socio-economic life of host countries, protecting human rights, ensuring public order and national security. In the conditions of globalization and the growth of interstate relations, the role of public administration is significantly increased, because it aims to balance the interests of various social groups, create conditions for sustainable development and prevent possible conflicts, the study of public administration of migration processes in Europe is determined by several key factors. It has been determined that in recent decades, Europe has faced numerous challenges related to migration: political crises, economic inequalities, increasing migration from countries experiencing conflicts or environmental disasters. All this creates a need for effective public administration of migration processes, which can ensure stability, security and well-being for both the indigenous population and migrants. The public administration of migration processes in Europe is gaining more and more importance in the conditions of the modern world, where migration flows are becoming more and more intense and diverse. It has been established that the public administration of migration processes in the legal system can be defined as a set of legal norms forming a sub-branch of administrative law. This sub-branch regulates public administration in the sphere of interaction between a person and the state in the process of moving across its state and administrative borders and staying on its territory as a citizen, foreigner or refugee. This includes establishing rules and procedures that determine the conditions of entry, exit, stay and employment of migrants, as well as ensuring public order, national security and social stability. It is also important to ensure the mechanisms of control and supervision of compliance with migration legislation, the development of programs for the integration of migrants and the protection of their rights.

Key words: administrative body, public administration, migration processes, immigration, migration, administrative and legal regulation.

Актуальність дослідження. Публічне адміністрування міграційних процесів відіграє ключову роль у формуванні та реалізації державної політики, яка спрямована на інтеграцію мігрантів у соціально-економічне життя приймаючих країн, захист прав людини, забезпечення громадського порядку та національної безпеки. В умовах глобалізації та зростання міждержавних взаємозв'язків роль публічного адміністрування значно підвищується, адже воно має на меті збалансувати інтереси різних соціальних груп, створити умови для сталого розвитку та попередити можливі конфлікти, дослідження публічного адміністрування міграційних процесів у Європі зумовлена кількома ключовими факторами. По-перше, Європейський континент є одним із найбільш привабливих регіонів для мігрантів з усього світу. Це пов'язано з високим рівнем економічного розвитку, соціального захисту, демократичними цінностями та широкими можливостями для самореалізації. Однак, велика кількість мігрантів створює значні наван-

таження на державні системи, вимагаючи від урядів ефективних рішень для управління міграційними потоками.

По-друге, в сучасних умовах Європа стикається з різними видами міграції, включаючи трудову, сімейну, освітню міграцію, а також міграцію, пов'язану з політичним переслідуванням, конфліктами та екологічними проблемами. Це вимагає від державних органів адаптації законодавства, створення гнучких механізмів адміністрування та забезпечення ефективної координації між різними рівнями влади.

По-третє, сучасні міграційні процеси в Європі супроводжуються численними викликами, серед яких зростання нелегальної міграції, торгівлі людьми, тероризму та інших форм організованої злочинності. Це вимагає від урядів не лише створення системи контролю за міграційними потоками, але й забезпечення ефективної співпраці з міжнародними організаціями, правозахисними інституціями та громадянським суспільством.

По-четверте, інтеграція мігрантів є важливим аспектом публічного адміністрування, адже успішна інтеграція сприяє соціальній стабільності, економічному розвитку та культурному збагаченню суспільства. Водночас, невдачі в інтеграційній політиці можуть призвести до соціальної ізоляції, зростання напруженості між різними етнічними групами та підвищення рівня злочинності.

З огляду на вищезазначене, дослідження поняття та змісту публічного адміністрування міграційних процесів у Європі є надзвичайно актуальним. Воно дозволяє виявити основні проблеми та виклики, з якими стикаються європейські країни, оцінити ефективність існуючих адміністративних механізмів та розробити рекомендації для їх вдосконалення. Це дослідження не лише сприяє розвитку наукових знань у галузі публічного адміністрування, але й має практичну цінність для формування ефективної міграційної політики в умовах сучасних глобальних викликів.

Огляд останніх досліджень. Питанням пов'язаних з міграційними процесами свою увагу приділяли такі науковці, як В. Б. Авер'янов, М. А. Баламуш, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, Н. П. Бортник, В. Д. Гавловський, В. М. Галуцько, В. М. Гаращук, І. П. Голосніченко, С. Т. Гончарук, В. І. Демченко, Є. В. Додін, С. С. Єсімов, Р. А. Каложний, А. П. Комзюк, С. В. Ківалов, В. В. Коваленко, Л. В. Коваль, С. Ф. Константинов, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, В. І. Курило, М. В. Лошицький, Н. С. Мороз, А. В. Новіченко, В. І. Олефір, О. І. Остапенко, В. П. Петков, Ю. І. Римаренко, В. І. Терещенко, В. О. Шамрай, В. К. Шкарупа та ряд інших вчених, але переважна більшість із них досліджували міграційні процеси, які відбуваються в Україні.

Мета статті полягає в тому щоб дослідити та проаналізувати поняття та зміст публічного адміністрування міграційних процесів в Європі.

Виклад основних положень. Протягом останніх десятиліть Європа зіткнулася з багаточисленними викликами, пов'язаними з міграцією: політичними кризами, економічними нерівностями, зростаючою міграцією з країн, які переживають конфлікти або екологічні катастрофи. Все це створює потребу у ефективному публічному адмініструванні міграційних процесів, що здатне забезпечити стабільність, безпеку та добробут як для корінного населення, так і для мігрантів. Публічне адміністрування міграційних процесів у Європі набуває все більшої важливості в умовах сучасного світу, де міграційні потоки стають дедалі інтенсивнішими та різноманітнішими.

В умовах сьогодення все що пов'язане з поняттями міграція, міграційні процеси серед науковців точаться певні наукові дискусії та відсутня стала точка зору, оскільки вони мають у своїй сутності мінливий характер та постійно змінюються. Так, на думку А. Новіченко у трактуванні поняття «міграція» немає одностайності, а багато визначень не беруть до уваги критерії класифікації мігрантів, такі як правовий статус, територіальна ознака, спосіб реалізації, відношення до країни, кількість мігрантів, відстань, тривалість, добровільність і мета міграції. Поняття «міграція» може трактуватися у широкому та вузькому значеннях. У широкому розумінні міграція охоплює не лише переселення, але й інші види територіальних переміщень, тоді як у вузькому значенні міграція зазвичай розглядається як переселення з одного місця на інше. Незважаючи на це, ці поняття змішуються і використовуються як синоніми або навіть отожднюють. Наприклад, міграція визначається як переміщення, переселення або рухливості населення, в результаті яких зазвичай змінюється чисельність населення на певній території [1]. На думку вчених Н. Бортник, С. Єсімова, Н. Мороз, міграційні процеси – це соціально-економічні та демографічні явища, пов'язані з переміщенням людей між різними територіями. Вони можуть включати імміграцію (прибуття населення на певну територію) та еміграцію

(виїзд з території). Ці процеси можуть бути обумовлені економічними, соціальними, культурологічними та юридичними чинниками [2]. IOM UN MIGRATION Slovensko дають офіційний термін який включає в себе вище згадані, міграційні процеси – це соціально-економічні та демографічні явища, які пов'язані з переміщенням людей між різними територіями. Ці процеси можуть включати імміграцію (прибуття населення на певну територію) та еміграцію (виїзд з території). Їхні причини можуть бути економічними, соціальними, культурними чи правовими [3]. Саме визначення міграція також має декілька підходів. Так, у вікіпедії зазначається, що міграція населення (лат. *migratio* – переселення) – механічні переміщення людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди, на більш-менш тривалий час або з регулярним поверненням до нього. Міграція населення – складний суспільний процес, що впливає на різні сторони соціально-економічного життя людства [4]. В чинному законодавстві України мова йде про імміграцію та вона визначається як прибуття в Україну чи залишення в Україні у встановленому законом порядку іноземців та осіб без громадянства на постійне проживання, а іммігрант – іноземець чи особа без громадянства, який отримав дозвіл на імміграцію і прибув в Україну на постійне проживання, або, перебуваючи в Україні на законних підставах, отримав дозвіл на імміграцію і залишився в Україні на постійне проживання. Окрім того введено таке розуміння як квота імміграції – це гранична кількість іноземців та осіб без громадянства, яким передбачено надати дозвіл на імміграцію протягом визначеного періоду [5]. Іншим законодавчим актом, визначається лише поняття нелегальний мігрант – іноземець або особа без громадянства, які перетнули державний кордон поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску, але з уникненням прикордонного контролю і невідкладно не звернулися із заявою про надання статусу біженця чи отримання притулку в Україні, а також іноземець або особа без громадянства, які законно прибули в Україну, але після закінчення визначеного їм терміну перебування втратили підстави для подальшого перебування та ухиляються від виїзду з України [6]. Отже, на сьогодні чітко в законодавстві України не прописується визначення поняття міграція та міграційні процеси.

Міграція – це процес переміщення або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни, що включає будь-які пересування людей, незалежно від причин. Дати визначення терміна «мігрант» не так легко. За даними Європейського комітету з питань міграції, термін «мігранти» використовується... для позначення, залежно від контексту, емігрантів, мігрантів, що повертаються назад у свою країну, іммігрантів, біженців, переселенців та осіб з числа іммігрантів і/або членів етнічної національної меншості, яка утворилася через імміграцію» [7]. Таким чином виходячи із цих трактувань, приходимо до висновку, що це багатогранне суспільно-політичне явище пов'язане з переміщенням людей з різних причин.

Важливо зазначити, що адміністративно-правове регулювання міграційних процесів у системі права є комплексом правових норм, що формують підгалузь адміністративного права. Ця підгалузь охоплює норми, які регламентують державне управління у сфері взаємодії між особою і українською державою в процесі переміщення через державні та адміністративні кордони, а також перебування на її території у статусі громадянина, іноземця чи біженця. Регулювання міграційних процесів є надзвичайно важливим аспектом для забезпечення ефективного управління міграційними потоками та захисту прав і інтересів мігрантів. Воно включає в себе встановлення правил і процедур, які визначають умови в'їзду, виїзду, перебування та працевлаштування мігрантів. Крім того, адміністративно-правове регулювання спрямоване на забезпечення громадського порядку, національної безпеки

та соціальної стабільності в країні. Важливо зазначити, що адміністративно-правове регулювання також включає механізми контролю та нагляду за дотриманням міграційного законодавства, процедури надання та позбавлення статусу біженця, розробку та впровадження програм інтеграції мігрантів, а також захист їхніх прав в умовах тимчасового або постійного проживання на території України.

Тож на думку М. А. Баламуш адміністративно-правове регулювання міграційних процесів у системі права можна визначити як сукупність правових норм, що складаються у підгалузях адміністративного права. Ця підгалузь регулює державне управління у сфері взаємодії людини і української держави в процесі переміщення через її державні та адміністративні кордони і перебування на її території у статусі громадянина, іноземця чи біженця. Це важливий аспект для забезпечення ефективного управління міграційними процесами та захисту прав та інтересів мігрантів [8].

Висновок. Отже, аналізуючи різні визначення міграції, ми бачимо, що це явище є багатограним і складним, охоплюючи як переселення, так і інші види територіальних переміщень. Відсутність єдиного підходу до трактування цього поняття ускладнює розробку універсальних адміністративно-правових механізмів. Однак, саме цей аспект дослідження дозволяє нам краще розуміти і реагу-

вати на виклики, пов'язані з міграцією, включаючи економічні нерівності, політичні кризи, конфлікти та екологічні проблеми. Важливо зазначити, що адміністративно-правове регулювання міграційних процесів у системі права є не лише сукупністю правових норм, але й інструментом для забезпечення громадського порядку, національної безпеки та соціальної стабільності. Це включає встановлення правил і процедур для в'їзду, виїзду, перебування та працевлаштування мігрантів, а також механізми контролю та нагляду за дотриманням міграційного законодавства.

Підсумовуючи, публічне адміністрування міграційних процесів у системі права можна визначити як сукупність правових норм, що формують підгалузь адміністративного права. Ця підгалузь регулює державне управління у сфері взаємодії людини і держави в процесі переміщення через її державні та адміністративні кордони і перебування на її території у статусі громадянина, іноземця чи біженця. Це включає встановлення правил і процедур, що визначають умови в'їзду, виїзду, перебування та працевлаштування мігрантів, а також забезпечення громадського порядку, національної безпеки та соціальної стабільності. Важливо також забезпечити механізми контролю та нагляду за дотриманням міграційного законодавства, розробку програм інтеграції мігрантів та захист їхніх прав.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новіченко А. В. Основні підходи до розуміння поняття «міграція».. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми*. Харків. 2019. С. 154–155. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/74.pdf
2. Бортник Н.П., Єсімов С. С., Мороз Н.С. Міграційні процеси: поняття, сутність, сучасний стан. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. Випуск 4. 884(16).2017. С. 64–71. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/vypusk-4-nomer-884-16-2017/migraciyi-procesy-ponyattya-sutnist-suchasnyy-stand>
3. *Fakty a cisla o svetovej migracii*. 2023. URL: <https://www.iom.sk/sk/migracia/migracia-vo-svete.html>
4. Міграція населення. 2023. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F
5. Про імміграцію : Закон України від 7 червня 2001 р. № 2491-III. *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>
6. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI. *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
7. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. *Компас*. 2023. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/migration>
8. Баламуш М.А. «Міграційне право» та «міграційний режим» як категорії юридичної науки. *Правова держава*. № 23. 2016. С. 54–57. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/361241a7-b68b-4842-854d-4447689a91db/content>